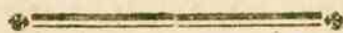

Dissertatio Medica

Sistens

Casum Hæmorrhoidum Suppressarum

Quam

Cons. Exper. Fac. Med. Aboëns.

Præside

Doct. GABR. ER. HAARTMAN,

*Med. Pract. Prof. Reg. & Ord. Reg. Soc. Pro Patria
Membro,*

Pro summis in Medicina honoribus

Publico Examini offert

SVENO BJÖRKLUND,

Med. Pauper. Holmensis

In Audit. Acad. Maj. die XXVI Junii MDCCXCIV.

Horis a. & p. merid. solitis.

Typis FRENCKELLIANIS,

Quod vero tam macra usque eo, facie inceserit Pathologiae scientia, non alia, me iudice, subest causa, quam quod, qui ejusmodi libros luci exposuerunt Medici, falsis magis opinionibus & bypothesibus imbuti, quam sufficienti historiarum morbi apparatu instructi, eosdem conscripserunt, cum tamen sufficiens observationum clinicarum adparatus & exacta historiarum cujusdam morbi quoad omnes circumstantias delineatio & notitia precipuum & verum tum Pathologiae tum Therapiae sit fundamentum. FR. HOFFMAN Oper. T. VI, p. 252.

CASUS HÆMORRHOIDUM SUPPRESSARUM.

Superfluum foret, quibus inductus fuerim rationibus, ad speciminis quod titulus offert eligendum argumentum, fusc exponere. Ex pluribus namque, quæ mihi sese obtulerunt, thematibus, ea imprimis & majore attentione, & accuratior investigatione digna mihi sunt visa, quæ non modo abstrusas œconomiae animalis latebras ac recessus quodammodo patefacere, sed etiam tutiorem, in debellandis pertinacionibus quibusdam corporis humani infirmitatibus, viam monstrare queunt. Canonem igitur *III. BACONIS VERULAMII, non fingendum aut excogitandum, quid natura ferat aut faciat, sed inveniendum*, secutus, occasionem avide arripui, casum hæmorrhoidum suppressarum, a Celeb. D: no Præside observatum & mihi benigne communicatum, epicrisi qualicumque pro viribus explicandi & speciminis loco publicandi; quippe qui non modo symptomatum syndrome ac decursu inaslveto, indeque orta difficili diagnosi, mihi sese commendavit, sed etiam opportunitatem, in morbos infimi ventris paullo diligentius inquirendi, eo ardentius desideratam præbuit, quo majores eorum pathologiam vulgo comitantur difficultates.

Facile quidem intelligo, confectaria multa eaque utilissima ex casu hocce clinico deduci & exquisitior verborum apparatu amplificari posse, quam tenues ingenii vires harumque pagellarum angusti permittunt limites; sed cum ipsa historia morbi satis amplam mihi videtur peritis præbere opportunitatem, conclusiones æque faciles ac utiles ex eadem colligendi, sufficiat præpositæ morbi historię paucissima tantum addere scholia. Quos juveniles conatus, ut benigne excipias & in meliorem interpreteris partem, te B. L. amice & quo par est verborum honore rogo atque obtestor.

A

S. I. Mor-

§. I.

Morbus, cujus historiam tradere animus est, initia cepit anno 1785 & in sequentem sævientes suos protendit effectus. Prior annus ab initio quidem, propter variabilem admodum aëris tempestatem, minus erat salubris, quamobrem etiam tum pessimæ grassabantur Febres putridæ, catarrhalesque malignæ, & morbillose, quarum sævitiam ætatis calor auxit & nonnisi Septembris stabilior aëris constitutio refrenare potuit. Versus finem ejusdem anni, qui de cætero satis erat sanus, varia sanguinis profluvia, imprimis Epistaxis & Hæmoptysis, præter consuetudinem apparuerunt. Posterior autem annus qui frigidissima incepit hieme, pectoris imprimis inflammationes, æque ac alias Catarrhales nempe & Asthmaticas aluit ægri tudines; sed præter Tussim convulsivam, parcius tum erat morborum epidemicorum grassatio.

Erat autem Vir Nobilis, ægri tudine mox describenda affectus, annos natus 58, & ut habitus erat mollioris, temperamentique quod sanguineum dicunt, vitam quoque egerat voluptuosam otiosamque, qualis sanguineis plerumque maxime arridere solet. Sanctus tamen & ab infirmitatibus usque ad 50.imum ætatis suæ annum immunis fere vixerat; postea autem dolor in Regione Osfis sacri plerumque tumescente, una cum urina mucosa & sabulosa frequentius missa, nec non calore insolito pedum, Medicis, quos ei consulere licuit, pervalit, magnam & ad Podagram & ad Calculum adeste dispositionem. Tribus ultimis præterea ante novum jam describendum morbum annis, lingua limbo quasi scirrhotico erat vestita, qui tamen præter minorem ad voces articulandas promptitudinem nullum aliud hucusque pepererat incommodum. Sub ætate anni 1785 febre laboraverat putrida, idoneis tamen remediis die 14. to per diarrhœam & urinam criticam rite soluta. In Septembri ejusdem anni insolita afficiebatur genuum infirmitate sub ascensu
im-

imprimis molesta, conjuncta cum vagis artuum inferiorum doloribus, ita ut aliorum sub ambulando egeret auxilio. Mox etiam accessit dolor in Regione Osis sacri, una cum urentibus infimi ventris cruciatibus. Hæc autem mala, postquam Hæmorrhoides, etiam sub æstate visæ, modice fluxerant cito perierunt, ita ut breve iter noster posset facere; quo, ex ingluvie, spirituosorum abusu refrigerationeque suscepta (a), prima forsitan morbi conquiritur femina; nam domum rediens, evidentia satis apparuerunt futuræ ægritudinis signa, horripilationes nempe vagæ, capitis dolor & dejectio animi. Altero quoque die dolor, in regione sacrali revenit, indies autem, accedentibusque tumore ejusdem loci & cruciatibus circa umbilicum urentibus deorsum quasi sese protendentibus. Febris ægrotum nostrum vexabat non admodum vehemens, sed magna siti & vagis horroribus stipata. Difficultas quædam quoque aderat mingendi, absque tamen Stranguria vel Ischuria. Urina autem parcius sæpiusque missa, interdum pallida, interdum rubra, interdum jumentosa erat, & cum aliquando sedimentum deponeret, rubrum id erat tenuissimi instar sabuli. Urina aut turbida aut sabulosa ægritudinem aliquantulum mitigavit. Sed præter lancinantes circa umbilicum & obtusos quasi in funiculo spermatico dolores, neque testiculi retractionem neque crurum stuporem se affligere conquerebatur. Ructus interdum quidem molesti fuerunt, at sine vomitu vel vomendi conatu. Magna autem aderat inquietudo & frequens corporis jactatio, qua dolores lenire tentavit æger, sine ulla tamen difficultate in utrumque latus vel quocunque modo pro lubitu cubandi. Pertinaci inter hæc alvi vexabatur obstructione, quam & catharticis & clysmatibus

A 2

fortis-

(a) Calens namque lapide non modo humido sed etiam satis frigido rediens infederat.

fortissimis (b), non modo frustra sed etiam cum maximo vitæ periculo, solvere tentabatur. Pertinax ista alvi obstructio per septimanam circiter perseveravit usque dum, vehementioribus tunc accedentibus tenesmis, cum frustraneis tamen conatibus alvum exonerandi, clysmata injicerentur, quibus magna evacuabatur pituitæ viscidæ copia & fumto deinde purgante alvus cum magno movebatur levamine; restituta tamen mox, paroxyfmi instar, pristina morbi facie, donec post septimanæ spatium, easdem, quas mox diximus, natura & ars iterum molirentur inducias. Interea Agyrta, quem mox monuimus, colicam calculosam suspicatus, Therebinthinam, Oleum fraxini, Bals. sulph. tereb. aliaque ejusdem generis & frustranea & temeraria tentavit remedia,

Alii Medici postea consultati, de morbi Diagnosi valde vacillantes aliquando Calculum vesicæ, mox Arthritidem retropulsam, & Affectus Spasticos intestinorum accuserunt. Hinc etiam diversas admodum in cura secuti fuerunt indicationes, alternatim, nempe præscribentes Laxantia, Epispastica, Clysmata, Anodyna cum Sale Succini mixta, remedium Matronæ STEPHEN ad plures uncias ingestum, Pitifana emollientia, Fomentationes tepidas, Semicupia & Balnea vaporosa, sæpe adeo calida, ut ipsi indigenæ calidis balneis optime assveti, eadem vix ferre possent. Alvi obstructio pertinaciter perseveravit, usque dum supra memoratum pituitæ profluvium inciperet, hoc finito iterum recrudescebat. Versus finem Novembris delirium accessit, posteaque magna imbecillitas, respiratio sterorosa, fudor frigidus una cum maculis nigris brachiorum. Quibus symptomatibus sensim evanescentibus, artuum superiorum, eorumque supremam partem imprimis torquens Paraly-

(b) Inter quæ clyisma tabacinum ab Agyrta quodam intempestive admodum datum, eo majori refero jure, quo certius constat, maxime stimulans esse remedium in spasticis affectibus haud tuto propinandum,

lysis remansit. Ab initio Decembris spontanea advenit Diarrhœa, quæ, intra aliquot dierum spatium, naturæ ope iterum sistebatur; posteaque & dolor in Regione Sacrali & cruciatus abdominis remittebant. Delirium autem, comitibus supra memoratis symptomatibus, sæpius hoc mense rediit, quovis tamen paroxysmo mitiori & citius evanescente; quod vero malum sensuum tam internorum quam externorum magna secuta est debilitas, una cum tanta virium jactura, ut nequidem situm corporis sine aliorum adjumento mutare posset.

Sub finem Decembris, quando Cel. D:nus Præses ad nostrum fuit arcesitus, ægrotum de mox memoratis symptomatibus virium nempe tam corporis quam animæ imbecillitate, brachiorum paralyfi & memoriæ debilitate inprimis conquerentem deprehendit. Interdum post horripilationes prægressas febriles accesserunt motus, cum pulsu debili frequentique, siti, anxietate, lingua sordida, appetitu prostrato & delirio celeriter plerumque evanescente. Quando melius sese habuit, lingua quoque erat rubicundior, appetitus melior, somnus tranquillior, magisque recreans, semper autem frequentiori urinæ missione turbata. Urina autem sine ardore mittebatur variæ æque ac antea indolis, ita ut interdum pallida, quæ febrem auctam & delirium portendebant, interdum turbida & mucosa esset qua melius sese habuit ægrotus, interdumque sedimentum deponeret, ex sabulo rubro, mucos circumvestito consistens. Testiculi tactum quidem indolecebant, at minime retrahebantur. Neque ullus aderat stupor erorum doloribus tantum vagis afflictorum. Dolor & tumor in regione osis sacri una cum cruciatibus abdominis, postquam alvus soluta erat, hucusque abfuerunt.

Cel. Præses, qui ex memorata morbi historia infarctum infimi ventris tanquam veram horum malorum causam su-

spicatus erat, remedia præscripsit, solventia (c), & roborantia (d), illa ut oppilationes vasorum & organorum secretiorum referarentur, hæc vero ut vires valde admodum labefactæ restituerentur, ne novæ fierent vasorum impletiones. Hirudines quoque in podice applicandas præscripsit ad revocandum modicum fluxum Hæmorrhoidalem, ne postquam ex cibo uberiori humores augerentur, novos ista plethora in vasis abdominalibus admodum relaxatis crearet infarctus. Insimul frictions stimulantés, ad sensum in brachijs restituendum, adhibitæ fuerunt frequentes. Circa dietam maximam commendavit circumspectionem, summamque animæ tranquillitatem, ne sensibile nimis nervosum systema vel imbecilles admodum vitales vires nimis aut incitarentur aut deprimerentur.

Hæc medendi ratio adeo felicem habuit successum, ut ab initio mensis Aprilis 1786 epistolam ad Cel. Præsidem ipse conscribere ægrotus posset. Singulare inprimis sensit omnium molestiarum levamen ex applicatis quavis altera septimana hirudinibus. Redeunte autem in Martio fluxu hæmorrhoidali æque proficuo, hirudinum omisit usum. Mirum autem erat quantum sanguinis dispendium, exhaustus quamvis, hic æger non modo sine incommodo sed magno etiam cum levamine ferre potuit; nam œdema pedum vespere inprimis sese manifestans, per se iterum calidiore anni tempore disparuit. Accesserant quidem in Februario dolores genuum & pedum, facile tamen evanescentes, quamprimum extra lectum aliquando esse posset ægrotus.

§. II.

En epicrisin casus hujus clinici, qualis mihi videtur pro-na esse formatu. Congestiones in vasis hæmorrhoidalibus, apud

(c) Extractum Taraxaci c. pulveris Rhabarbari & Martis tartarifati pauxillo, forma Electuarii copiose propinatum.

(d) Aqua Pyrmontana, Tinctura Kink, Wh, c. Elix. Rhei.

pud ægrum nostrum, primarium fuisse morbum, earumdemque
 versus superiores vasorum infimi ventris propagines repulsi-
 onem, proximam effecisse malorum mox descriptorum causam,
 variæ nos svadent rationes. Temperamentum nempe, cor-
 poris habitus, vivendi ratio atque ætas concurrerunt ad pro-
 promovendam vasorum hæmorrhoidalium nimiam repletionem,
 unde etiam dolor ac tumor regionis sacralis, consvetus hæ-
 morrhoidum prodromus, merito derivatur. Hæc quoque de-
 inde confirmavit fluxus vere hæmorrhoidalis, sub ætate & versus
 autumnum visus. Ejusdem quoque profapiae fuisse prima, quæ
 noster in Septembri anni 1785 passus fuerat mala, ex dolori-
 bus in regione oslis sacri & colicis merito judicamus. Nam
 genuum debilitatem & crurum lincinationes, quamvis minus
 consveta hujus mali symptomata, ex eodem tamen fonte esse
 derivanda, svadet similis fere observatio III. HOFFMANNI (a).
 Magis quidem obscurum esse videtur, qua ratione celeriter
 adeo eadem disparuere; sed mitiori ipsius morbi indoli, æque
 ac ægroti tranquillitati ac temperatori vivendi rationi feli-
 cem hunc eventum esse adscribendum, haud ineptum esse pu-
 taverim judicium. Etenim novus post factum iter morbi ac-
 cessus profundiores certe eam ob causam egit radices, quia
 graviores sub hocce itinere diætæ commiserat noster errores,
 eosque tanto periculosiore, quanto infirmior adhuc post præ-
 gressum morbum corporis esset habitus.

Præter hæc quoque calida ista remedia, quæ irritabiles
 alias quoque nervos nimis vellicantia, motus excitarant spa-
 sticos, vasa præter modum turgida constringentes, congestio-
 nesque eo modo adauxerant, ad causam morbificam quasi
 profundius figendam cruciatusque multiplicandos, haud parum
 contulisse, facile cuique apparet.

Ad

(a) Consult. Caf. XII Oper. T. IV. p. 178.

Ad singularia, quæ sub diti hujus morbi progressu sese prodiderunt symptomata, merito numeratur Paralyſis iſta artuum ſuperiorum, ſimilis tere ei, quæ Colicam Pictonum ſubſequi ſolet. Adnotavit quidem Cel. CULLEN (b), hæmorrhoidalem fluxum apud ſenes ſubſiſtentem, aut Apoplexiam aut Paralyſin procreare; hæc autem ratio ad noſtrum caſum explicandum minime valet; nam neque ætas neque phænomena morbum prægreſſa id ſvadent. Majore autem forſitan jure, ex ſingulari, per impeditum iſtum fluxum, oborto viſcerum inſarctu, paralyſin ſæpius memoratam derivandam eſſe putaverim, eo imprimis nixus argumento, quod Cel. KÄMPFſIUS, Vir de morbis abdominis inſtructiſſimus atque experientiſſimus, in notiſſimo ſuo opere (c) monuerit, in Colica Pictonum ad congeſtiones acres, pituiſoſas & biliſoſas probe eſſe attendendum. Facile quidem video balnea calida ab ægroto noſtro intempeltive admodum adhibita, iſtam quoque commereri poſſe culpam, utpote quæ vim tonicam æque ac nerveam valde inſringant, præcipue cum nervos aliis quoque ex cauſis atonia affectos, vim motricem æque ac ſenſitivam perdidiffe conſtat (d); ratio autem cur brachia potius quam aliæ corporis partes motu ſuo privarentur, ex peculiari nervorum abdominis ac brachiorum conſenſu (e) haud inique erit derivanda. Cæteras autem capitis affectiones, delirium puta ac memoriæ debilitatem ſenſuumque internorum ſtuporem, a ſola iſta vaſorum abdominis oppilatione, tuto eſſe deducendas nemo inſicias ibit, qui

(b) Anfangsgründe der Practiſchen Arzneikunſt Leipzig 1789 2. B. p. 451.

(c) Abhandl. von einer neuen methode die hartnäckigſten krankh. der unterleibe zu heilen. Leipzig 1784. p. 412.

(d) LORRY von der Melancholie T. I p. 251.

(e) Probabilem hunc conſenſum reddit communis nervorum brachialium ac intercoſtaliſium ex cervicalibus propago.

qui JUNCKERI (f), KÄMPFII (g), Illustr. VAN SVIETEN (h) aliorumque noverit observationes. Febriles, quorum mentionem feci, motus, quique, sicut historiae docent Medicorum, frequentes sunt hæmorrhoidalium affectuum comites (i), mere symptomaticas, ex sola nervorum vehementiori obortas irritatione, fuisse afflictiones, non modo ex inconstantia symptomatum atque typo erratico, sed etiam ex reliquo morbi progressu ac exitu haud ægre colligitur. Cui quidem opinioni magnum præterea auctoritas Cel. DE HAEN addit robur, utpote qui (k) hæmorrhoidalem, a quibusdam Medicis tanquam primum morbum recensitam, febrem mere esse fictam, evidentibus nixus docuerit argumentis. Alvi segnitiam consuetum esse tam infarctuum in genere, quam etiam suppressarum hæmorrhoidum comitem, frequentes satis evincunt Medicorum observationes. Magis autem obscurum esse videtur, unde spontanea ista in Decembri accesserit Diarrhœa, quave ratione dolores circa os sacrum & umbilicum remove potuerit, quamdiu reliquæ infirmitates ex eodem procedentes fonte vigerent, nisi accusari possit summa vis tonicæ per balnea ista calida methodumque valde relaxantem jactura, quæ, quamvis alvum teneret liquidam, qua crastiores educerentur sordes, congestum tamen in vasis minoribus sanguinem tenacius quasi includeret. Præterea quoque frequens id observatur phænomenon, quod variæ evacuationes serosæ sanguineis evacuationibus succedentes, calamitates inde proveni-

B

en-

(f) *Conspect. Medicinæ Theoret. Pract.* p. 92.

(g) *L. c.* p. 392. De infarctu vasorum ventriculi in Cel. BALDINGERI Syll. Sel. Opusc. Tom. III. p. 254.

(h) *Comment.* in H. Bærh. *Aphor.* II. p. 608. T. III. p. 316.

(i) SIDREN *Dissert. Casum Hæmorrhoid.* in *Act. Med. Svec.* T. I. p. 384. sq.

(k) *Rat. Med.* P. VII. p. 322 sq.

entes quodammodo mitigent, quod quidem de mensibus imprimis suppressis satis constat. Quam observationem præter alias mihi præbuit Cel. SIDREN, loco citato (1) describens Casum Hæmorrhoidalem, qui accedente Diarrhœa tantisper quoque esset levatus. Præter jam recensitam malorum rationem, Hæmorrhoides quoque Vesicæ adfuisse, variæ sudent rationes, ipsius scilicet urinæ a morbi initio qualitas mucosa, atque frequens ad eam mittendam stimulus, qui aut spasmodicas systematis nervosi affectiones, aut singularem in organis uropoieticis obortum stimulum, secundum experientissimorum virorum testimonia denotare, solet.

§. III.

Quamvis ex allatis, morbi descripti quodammodo jam luceat indoles, accuratius tamen examinare liceat characterem hujus infarctus secundum observationes atque signa a Cel. KÄMPFIO in prius recensito libro (a) commemorata. Observare igitur licet, sanguinem, ex lautioribus epulis condimentisque plenioribus, copiosius in vasis abdominis, propter laxiorem eorum compagem, apud otiosos præsertim homines congestum, facilius accumulari (b), mora que congestiones atque oppilationes progignere, loco ac indole pro diverso ægrorum habitu ac conditione valde diversas. Hinc infarctus Ventriculi, Hepatis, Lienis, Mesenterii, Mesocoli, Hæmorrhoidaliū vasorum &c. ex loco dicuntur, pituitosi, atrabilarii, cruenti, & sic porro, a diversa eorum indole. In nostro quidem ægro primariam sanguinis congestionem vasa hæmorrhoidalia occupasse, historia morbi satis docuit; sed postquam per enar-

ratos.

(1) p. 384.

(a) p. 22. seq.

(b) Consentientem hac de questione video Cel. QUARIN, qui in Animadv. pract. in div. morb. p. 259. huic causæ frequentiores Vindobonensium adscribit hæmorrhoides.

ratos diætæ errores ab hisce locis quasi retropulsa effret, quodnam abdominis viscus occupaverit, minus clare patet. Quod tamen neque ventriculus, neque hepar, neque lien, hoc affecta fuerint vitio, ex absentia signorum, quæ horum viscerum infarctum denotare monuit Cel. KÄMPF (c), haud difficulter colligi potest.

Ægrius vero intelligeretur, utrum Mesenterium, vel Mesocolon, vel Renes, vel etiam Vesica, retropulsam receperit sanguinis massam, nisi cruciatus circa umbilicum post diarrhœam mitigati, tenelmi ac difficultas mingendi, dolorque funiculi spermatici aliquam diffunderent in obscura quæstione lucem. Etenim tantum ponderis tensionisque fixæ mox sub umbilico cum affectibus hæmorrhoidariis, infarctum vasorum mesenterii manifestare ipse quoque memoravit Cel. KÄMPF (d). Totam quoque urinæ officinam simili affectam fuisse infarctu, graves mihi persuadent rationes. Urinæ namque qualitatem, in hoc casu admodum variabilem, a mutato quodammodo horum organorum statu unice provenire, Physiologia satis evincit. Idemque probat mitigatio ægritudinis, turbidam mucosamque vel sedimentum deponentem urinam secuta, nec non dolor funiculi spermatici, qui propter arctum nervorum connubium cum vesica ac renibus affatim consentit. Qui criticam aliquam materiæ febrilis per has vias secretionem suspicetur, si ad defectum perturbationis criticæ, continuæque morbi solutionis attenderit, suspicionem facile delebit. Atque præterea insolitum est phænomenon, febres symptomáticas criticis finiri evacuationibus. Altera quæ occurrit infarctuum discrepantia minime plane antiquis Medicis, atque obscure admodum Stahlio inter recentiores erat cognita, donec subtiles utilissimasque

B 2

que

(c) Enchririd. Medic. p. 101.

(d) l. mox c.

que hac de re Cel. KÄMPF (e) sedula attentione comparatas communicaverit observationes, quibus excellentissimus Vir MARCARD (f) ultiores maxime fructuosas apposuit disquisitiones. Hisce jam innixus fundamentis, infarctus sæpius citatos non dubitaverim complicatæ pronuciare indolis, cruentæ (g) nimirum & mucosæ. Prior nempe satis comprobatur præcedenti fluxu hæmorrhoidali, moliminibusque sub initio morbi hæmorrhoidalibus, nec non fructuosa etiam postmodum facta Hirudinum applicatione, salutarique ex restituto demum eodem fluxu, effectu; Nam plethoræ sanguinæ abdominalis nulla minus dubia haberi possunt signa. Mucosam vero viscerum infimi ventris colluviem in hocce ægro delignarunt laxior corporis habitus, mucosæ alvi dejectiones, nec non per urinam quoque uberius profluvium.

Quas ante aliquot tempus quidam proposuerunt hæmorrhoidum suppressarum distinctiones, quasi aut Venæ Portarum aut Venæ Cavæ propagines infarciret accumulatus propter memoratam causam sanguis, inutiles prorsus esse, tanto majore judico jure, quanto evidentius ex allatis quoque perceperim, neque certa hujus discriminis erui posse signa, neque alicui in medendo istam distinctionem esse fructui. Cui quoque opinioni assentiunt Viri de Medicina meritisimi QUARIN (h) & CULLEN (i), qui in cura parum pensi habent unde profluat sanguis hæmorrh.

(e) In libro a nobis pag. 8 supra allat. & not. (c) citat.

(f) Beschreib. von Pyrmont. ziter B. p. 25 & sq.

(g) Et si Cel. MARCARD in loco citato congestiones abdominis sanguineas tanquam ab infarctu distinctas consideravit, non dubitavi tamen cum Cel. KÄMPFIO eas tanquam hujus speciem eam ob causam proponere, vel quia sæpe adeo unam eandemque agnoscent causam, & quoad effectum admodum sint similes, vel quia systematicus morborum Ordo id requirere mihi videatur.

(h) l. c. p. 257.

(i) l. c. p. 454.

morrhoidalis. Præterea ex Physiologia æque patet, ac experientia est compertum (k), firmiores Venæ Portarum tunicas distentiones ejusdem non facile adeo admittere ac Venæ Cavæ propagines.

§. IV.

Requirit jam rerum ordo ut curam casus recensiti paucis attingam, meamque de methodo hujusmodi affectibus medendi interponam sententiam. Qui ad symptomatum in casu memorato obviatorum indolem ac progressum paulo scrupulose attenderit, facile observabit, remedia & ab initio & sub priori morbi progressu adhibita non modo intempestive sed etiam adeo noxia fuisse, ut mirum sit morbum tam perverse tractatum refrenari potuisse. Quid enim calidis istis remediis interne sumtis in morbo cum summa nervorum sensibilitate conjuncto, pejus? quæve acribus istis ex tabaco confectis clysteribus aut vehementior aut periculotior in alvi a nimis irritatis intestinis proveniente constrictione adhiberi potuisset medela? Sed nequidem postea magis rationalis adhibita fuit medicina. Si enim pituitosa emollientia excipias, incongrue valde reliqua adhibita fuerunt remedia. Opium namque sanguinem rarefaciens tonumque vasorum imminuens, profundius quasi congestionum sanguinearum affixit radices, quod vitium, ut stimulans satis succini facultas deleret, minime erat expectandum. Purgantia intimi ventris tanto minus potuerunt solvere obstructions, cum tubum intestinale atque vasa ejusdem peculiari sua vi irritante vellicent, remanente semper majore atonia ac debilitate (a), humoresque illuc alliciendo, vasa antea jam præter modum repleta ulterius distendant. Saponem quidem ad obstructions referendas

B 3

in-

(k) MARCARD l. c. p. 61.

(a) Cfr. MARCARD l. c. p. 337.

interdum cum fructu adhibentur, sed cum diutius ingesti vires concoctrices vehementer labefaciunt, certe in hoc casu magnum eos attulisse damnum necesse est. Balnea certe calida æque ac clysmata caute & pro re nata repetita haud sine emolumento contra spasticas nervorum affectiones adhiberi potuissent, sed Clysmata bis vel ter de die & cum sale communi præter modum condita, maximam induxerunt tubo intestinali debilitatem; & Balnea quoque admodum calida totius corporis non potuerunt non evertere vim tonicam. Tantum igitur labefactatis omnibus vitalibus viribus, caute omnique adhibita circumspectione curam fuisse tentandam, facile quisque videt. Erant autem primariæ indicationes binæ: una, ut infarctus viscerum solveretur, altera, ut tonus tam viscerum quam vasorum restitueretur. Paralyin brachiorum utpote symptomaticam ab infarctu ortam afflictionem per se evanescere quamprimum hic submoveri posset, haud dubia erat spes. Cum autem epispastica atque stimulantia externe applicata ad sensum nervorum torpidum quasi resuscitandum, multum contribuere soleant, ejus generis remedia in hocce casu haud inepte fuisse adhibita quisque facile dabit. Prima quam memoravi requirebat indicatio, ut impactus in superiores vasorum abdominalium propagines sanguis, ad vasa hæmorrhoidalia regrederetur, quæ dilentionem minus ægre propter consuetudinem pati possent. Hanc ob causam Hirudines applicatæ fuerunt. Non is sum qui cum Stahlis fluxum hæmorrhoidum tanquam salutarem necessariamque corporis humani evacuationem tam in morbois quibuscunque affectibus, quam apud sanos respicerem homines; sed quando consuetus fuerit & perversa diætæ ratione impeditus, frustra alia tentari putaverim remedia, nisi simul restituatur sanguis per has vias profluvium, vel etiam Hirudinibus aut suis sanguinis evacuationibus compensetur. Rationes autem quæ Cæl. Præsidem, quamvis de argumentis contrariis probe instructum, ad promovendum hæmorrhoidalem fluxum com-

commoverunt, cæ præprimis fuerunt, quod dira morbi recentissimi symptomata, licet magna quoque tam per alvum liquidiorum factam, quam per urinam eliminaretur pituitæ copia, nec solventibus nec roborantibus mitigari potuerint, quodque ut Historiæ docent Medicorum (b) dirisima atque pertinacissima omnino mala ex nobilioribus partibus affectis orta, hoc fluxu prædeunte præter spem sæpe fuerint sublata (c). Quæ hisce fundamentis de promovendis hæmorrhoidibus nitentur indicatio curatoria, per felicem morbi successum atque evidens quod se sentisse ipse æger factus erat levamen, extra omnem quoque posita est dubitationis aleam. Deinde eadem exigebat indicatio, ut solventibus remediis expediretur pituita ac mucus tam visceribus, quam vasis quasi adglutinatus, quo pristinam agilitatem ac vim recuperarent organa ista propter molesta hæc vitia valde torpida. Varia quidem hoc scopo commendari solent medicamenta; ea autem in hujusmodi casibus aliis palmam præripere constat, quæ virtuti saponaceæ conjunctam habent vim leniter corroborantem, nam cæteræ omnes, quamvis revera dissolvant glutinosas impuritates easque ex massa humorum ejiciant, vim tamen tonicam magis magisque infringunt, donec tota machina, suffoso ejusdem fundamento fere primario, plane corruat. Huic fini præ cæteris aliis medicaminibus Taraxaci satisfacere Extractum, omnes post Ill. ZIMMERMANNI encomia, uno quasi ore affirmant recentiores Medici. Huic alia quoque addi possunt similis virtutis remedia; ex auctoritate FR. HOFFMANNI, qui eum magni fecit, tartarum martialem Cel. Præses adjecit, quo vero nostro ævo jam fere exoleto facile carere possumus, cujusque

(b) Cfr. MARCARD in elegantissimo opere 2 B. p. 82 & 85.

(c) Attamen purgantia aloëtica, quæ tanquam sacram in hisce affectibus anchoram respexerunt Stahliani, ad hunc scopum commendare me prohibent argumenta a sapienter laudato MARCARD l. c. p. 79, 80 allata, & ratione & experientia optime confirmata.

que loco Rheum, alia ut taceam, melius adjuugitur. Quibus vero vis remedium solvens, si id exigat morbi indoles, quasi acui possit, ex Therapia facile est cognitu; sufficiat tantum adnotasse, ea quæ simul refrigerant, infarctui cruento tollendo magis conducere quam pituitoso (f). Inter præcipua hujus generis remedia hodie merito numerantur, quos Cel. KÄMPF tantopere commendavit Clysteres viscerales, utpote qui infarctus infimi ventris melius attingunt & quasi abluunt, quam ulla alia. Felices in hacce quoque regione ista clysmata edidisse effectus, scio, quamvis dum hic contingeret casus nondum essent cognita.

Alterius indicationis gratia, ut nempe tonus restitueretur, aqua Pymontana sub æstate anni 1786 erat præscripta, quæ propter copiosam acidi ærei quantitatem martis pauxillo nuptam, ut primaria forsan, ad tonicam vasorum præcipue vim reddendam, merito consideratur medicina (g). Non quidem ignoro, vim quoque solventem eamque efficacissimam eidem ab experientissimis tribui viris (h), præsertim quando ad ipsum potatur fontem; sed cum ad nos allata plus quam dimidiam æris fixi perdidit partem, probabile est mox dictam facultatem quoad magnam partem periisse. Cumque etiam pluries perceperim Hæmorroides in nostris regionibus a solo aquæ pymontanæ usu rarissime provocari, vix dubitaverim quin præcipua ejus virtus sit roborans, non ita tamen, quasi omnis qualitas solvens esset deleta, sed quod illa huic aliquantum prævaleat. Reliqua roborantia, quæ fibram animaleam simul adstringunt, maxima cum circumspèctione & in connubio solventium sunt adhibenda; ne contracta nimis vasa infarctus magis quasi compingant immobilioresque reddant. Si igitur appetitus, quod sæpe accidit, deficiat, caute quidem Elixiria stomachica præcipi queunt, ea tamen ratione, ut nec magna quantitate, nec præter necessitatem exhibeantur.

(f) Cfr. MARCARD l. c. p. 86.

(g) Cfr. MARCARD p. 291.

(h) Cfr. MARCARD l. c. p. 87.